

HOOFDSTUK 6

Strijd tegen de armoede

Strijd tegen de armoede

1. Samenwerking met steunpunt tot bestrijding van armoede

Op 27 mei 2019 vond een ontmoeting plaats tussen het netwerk van Belgische Ombudsmannen (POOL) en het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en de POD Maatschappelijke Integratie. Het werd een ontmoeting tussen ombudsmannen, armoede-experten en ervaringsdeskundigen. In workshops werd van gedachten gewisseld.

Eén van de workshops werd geleid door de Franstalige Ombudsman Pensioenen. Zo werd gebrainstormd over de concrete rol die ombudsmannen (kunnen) spelen voor kwetsbare groepen en hoe zij hun bekendheid bij deze groep kunnen verhogen.

Verder waren de participanten het erover eens dat het zoveel mogelijk automatisch toekennen van rechten een ideaal middel is in de strijd tegen de armoede.

2. Aanbevelingen in de strijd tegen de armoede opnieuw in the picture

De Ombudsman brengt een aantal belangrijke niet ingewilligde aanbevelingen of suggesties die kunnen bijdragen in de strijd tegen de armoede in herinnering:

1. Optimalere benutting van de Inkomensgarantie voor ouderen

Ten eerste voorziet de wetgeving voor gepensioneerden met enkel een ambtenarenpensioen geen automatisch onderzoek naar de IGO bij het bereiken van de pensioenleeftijd.

De Ombudsman Pensioenen vraagt zich af of het niet aangewezen is om ook zij die genieten van een ambtenarenpensioen toe te voegen aan de categorie voor wie ambtshalve een onderzoek naar de IGO moet gevoerd worden. Ook een ambtenarenpensioen kan lager zijn dan het basisbedrag IGO.

Ten tweede denken velen over de Inkomensgarantie voor ouderen: eens een weigering, altijd een weigering. Wanneer de IGO geweigerd werd bij het automatisch onderzoek op de leeftijd van 65 jaar omdat de bestaansmiddelen van betrokkene te hoog waren, komt het vaak voor dat de bestaansmiddelen verminderen daar betrokkene deze nodig heeft om te voorzien in zijn levensstandaard. Dan kan de IGO later enkel op vraag toegekend worden.

Helaas leeft bij verschillende gepensioneerden ten onrechte het idee dat eens er een beslissing over de IGO genomen is, deze definitief is. De vraag rijst dan ook hoe de 65-plussers die in armoede verkeren kunnen erop attent gemaakt worden dat ze vermoedelijk aanspraak maken op de IGO.

De Ombudsman Pensioenen heeft aan de pensioendienst in 2010 de suggestie gedaan naar voorbeeld van de Sociale Verzekeringsbank in Nederland, die een campagne voerde onder de slogan "Wij doen er alles aan om niemand te missen die recht heeft op de aanvullende inkomensvoorziening voor ouderen (AIO)", een grootschalige informatiecampagne op te starten om de IGO nog bekender te maken bij het grote publiek. Dit zou de aandacht trekken van de 65-plussers met een beperkt inkomen op het bestaan van dit pensioensupplement.

De heer Daerden, destijds Minister van Pensioenen, heeft toen in een reactie op de suggestie van de Ombudsman Pensioenen als informatiecampagne een brief met de vraag de IGO beter bekend te maken onder hun leden gestuurd naar de mutualiteiten en vakbonden. Zo werd het middenveld nuttig ingeschakeld in de strijd tegen de armoede bij 65-plussers. Ook de OCMW's werden aangeschreven. De FPD heeft toen een vernieuwde versie van de folder met nadere toelichting over de IGO gelanceerd.

Gelet op deze vaststellingen nodigt de Ombudsman Pensioenen de politieke wereld uit om aandachtig te onderzoeken of een informatiecampagne -en dit maal echt grootschalig- niet nog een keer dient gevoerd te worden!

2. De voorwaarden om een minimumpensioen te bekomen zijn verschillend in de verschillende stelsels (zelfstandige, werknemer, ambtenaar). Zo houdt men voor het minimumpensioen als zelfstandige en werknemer geen rekening met gewerkte jaren als ambtenaar en omgekeerd.

Hierdoor kunnen sommige gepensioneerden met een voldoende lange doch gemengde loopbaan het minimumpensioen in geen enkel stelsel krijgen.

Het is duidelijk dat het recht op een minimumpensioen bestaat. Maar het is even duidelijk dat dit recht niet toegankelijk is voor iedereen. Kan men dan nog spreken van een waarborgregeling? Verschillende gepensioneerden voldoen immers niet aan alle gestelde voorwaarden, vaak omwille van een gemengde loopbaan.

Bijgevolg vroeg de Ombudsman zich in 2009⁶⁰ af -en herhaalt hij vandaag deze vraag- of het abstractie makend van de onderscheiden financieringswijzen in de verschillende stelsels (werknemer, zelfstandige en openbare sector) niet wenselijk is alle gewerkte jaren in om het even welke hoedanigheid voor één minimumpensioen mee te laten tellen en of het te ver gaat te denken aan één uniek minimumpensioen geldig voor de drie sectoren.

⁶⁰ Voor een grondige analyse: zie Jaarverslag 2009 Ombudsdienst Pensioenen, p. 110-116

3. Echtscheiding is één van de meest voorkomende oorzaken van incidentele armoede.

Het recht op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot wordt momenteel enkel ambtshalve onderzocht als de betrokkene op het ogenblik van de echtscheiding een pensioen als feitelijk gescheiden echtgenoot krijgt.

De Ombudsman Pensioenen beveelt aan het recht op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot ook ambtshalve te onderzoeken voor wie enkel een rustpensioen krijgt op het moment van de overschrijving van de echtscheiding in het bevolkingsregister. Vele gescheiden gepensioneerden weten immers niet of en onder welke voorwaarden zij aanspraak kunnen maken op een pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot.

Ook hier komt het niet-gebruik van rechten vaak voor. De betrokken gepensioneerden dienen dan ook vaak geen aanvraag in om het recht op een pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot te bekomen.

Op 7 mei 2013 antwoordde de heer Alexander De Croo, destijds Minister van Pensioenen, op een vraag van Wouter De Vriendt in de Commissie Sociale Zaken in het Parlement naar aanleiding van de aanbeveling van de Ombudsman Pensioenen dat hij zou laten onderzoeken welke wettelijke en reglementaire bepalingen daartoe moesten aangepast worden.

Tot op heden zijn de wettelijke en reglementaire bepalingen nog niet aangepast. De Ombudsman Pensioenen herinnert dan ook aan zijn aanbeveling (Jaarverslag Ombudsdienst Pensioenen 2012, p. 38 ev).

4. Het overlevingspensioen wordt ambtshalve onderzocht voor zover de overledene een rustpensioen genoot.

Doch om opnieuw een overlevingspensioen als zelfstandige van de eerste echtgenoot na echtscheiding van een tweede echtgenoot te verkrijgen blijft een expliciete aanvraag noodzakelijk.

De pensioendienst aanvaardt wel dat deze aanvraag met een eenvoudige brief wordt gedaan.

Reeds in het Jaarverslag 2000 heeft de Ombudsman Pensioenen een aanbeveling geformuleerd om ook hier in een automatisch onderzoek te voorzien. Ook deze beperking van het automatisch onderzoek zorgt ervoor dat bepaalde gepensioneerden pensioenrechten mislopen.

